

Sjældent sager om strafbar bestikkelse

*Af professor Lars Bo Langsted
Aalborg Universitet*

I denne uge vil Københavns Politi finde ud af, om der er en (mulig) sag om krav om bestikkelse rejst overfor entreprenørfirmaet NCC, eller om der ikke er fugls føde i sagen. Uanset hvad udfaldet af politiets indledende efterforskning måtte vise, er der i hvert fald to ting, der er glædelige ved sagen og den omtale, den ind til nu har fået.

For det første er det glædeligt, at alle – uanset partifarve og stilling – tager skarp afstand fra bestikkelse. Alle er enige om, at en handling, hvor en politiker stiller krav om direkte eller indirekte betaling for at stemme på en given måde, er dybt forkastelig og udtryk for en grov forbrydelse.

For det andet er det glædeligt, at et privat firma, der opfatter en situation sådan, at firmaet bliver bedt om at betale bestikkelse, siger klart og utvetydigt fra.

Begge dele er udtryk for, at det i dag opfattes som helt uacceptabelt at søge at fremme sin sag ved at betale bestikkelse til offentligt ansatte eller til politikere. Vi hører ganske vist for tiden en del om sager – eller mulige sager – om bestikkelse, men dette er næppe udtryk for, at mængden af sådanne sager er øget – det er snarere udtryk for en øget bevågenhed over for tilfælde af mulig bestikkelse.

Der findes desværre hverken hos Danmarks Statistik eller i Politiets offentlige anmeldelsesregistre tal for overtrædelse af eller anmeldelser vedrørende de relevante straffelovsbestemmelser. I mangel af bedre må man derfor lade sig nøje med det indtryk, man kan få af problemets omfang gennem offentliggjorte retsafgørelser, kombineret med kendskabet til enkelte utrykte afgørelser og ens indtryk og erfaring med erhvervslivet og politi og anklagemyndighed. Denne – ikke alt for sikre – baggrund får i hvert fald undertegnede til at konkludere, at sager om bestikkelse og ydelse af returkommission er uhyre sjældent forekommende her i landet. Dette er i hvert fald tilfældet, når talen er om den strafbare bestikkelse og den strafbare returkommission.

Mand og mand imellem – og ofte i medierne – anvendes ordet »korrupsion« imidlertid i en meget bred betydning, omfattende alt fra strafbare lovovertrædelser til mulig begunstiggelse af personer, man kender i forvejen eventuelt blot har handlet med før. Juridisk må man imidlertid holde disse situationer adskilt fra hinanden. I den offentlige forvaltning undgås så vidt muligt »venskabskorrupsion« gennem reglerne om inhabilitet. En sagsbehandler eller en politiker må således ikke deltage i behandlingen af en sag, hvis den pågældende er famillemæssigt tilknyttet denne eller i øvrigt direkte eller indirekte har særlige interesser i sagens udfald. Disse situationer kan naturligvis give anledning til vanskelige fortolkninger af forvaltningslovens regelsæt herom, men tanken er den positive, at man vil undgå ikke blot varetægelse af usaglige hensyn, men også mistanken herom. Der er intet »forkert« i at være inhabil i en sag, hvis man blot drager den konsekvens, at man så undgår at behandle den. Behandler man den alligevel, vil konsekvensen kunne være afgørelsens ugyldighed og i meget

grelle tilfælde kan man måske forestille sig en efterfølgende disciplinærsag mod den pågældende. Og i helt sjældne situationer vil en sådan behandling kunne være strafbar, hvis man i forbindelse med behandlingen har misbrugt sin stilling til f.eks. at krænke det offentliges eller andre private partes interesser. I så fald skal der dog noget mere til end den blotte inhabilitet.

Anderledes forholder det sig med den »rigtige« korrupsion i form af bestikkelse. Her falder den strafferetlige hammer straks og uden tøven. Strafbarheden indtræder endda allerede når den pågældende gave eller anden fordel tilbydes, henholdsvis fordres af den offentligt ansatte. Den fuldbyrdede forbrydelse forudsætter således ikke, at der faktisk er blevet givet en gave.

Betragter man den eksisterende retspraksis får man heldigvis det indtryk, at langt de fleste, af de få sager, der findes, handler om offentligt ansatte eller politikere, der modtager en gave eller en fordel løsrevet fra konkret sagsbehandling. Altså situationer, hvor giveren blot vil være venlig over for den offentligt ansatte og hvor denne måske vil opfatte det som uhøfligt at takke nej, eller simpelthen ikke kan se nogen forbindelse til sin konkrete sagsbehandling.

Et »typisk« tilfælde heraf blev påkendt af Københavns byret i november sidste år. Her havde en ansat ved Udlændingetjeneste over flere år modtaget i alt 4 fodboldrejser til udlandet, til en samlet værdi af ikke under 15.000 kr. Den pågældende havde ansvaret for udstedelse af arbejds- og opholdstilladelser til udenlandske fodboldspillere. Retten fandt tiltalte skyldig i overtrædelse af straffelovens regel om bestikkelse, men lod den forskyldte straf bortfalde, idet retten bl.a. lagde vægt på, at » ... der ikke er sager behandlet af tiltalte, hvor der kan bebrejdes tiltalte sagsbehandlingsfejl eller andet, men at tiltalte derimod også i perioden for anklageskriftet har været en faglig særdeles kompetent sagsbehandler. Domsmandsretten lægger videre til grund, at tiltalte ikke i sin sagsbehandling eller i sine afgørelser har ladet sig påvirke af de rejsegaver, som tiltalte har modtaget fra DBU.« Hertil kom, at den pågældende allerede var blevet pålagt en disciplinær sanktion.

Samme måned – men antageligt helt uden sammenhæng hermed – sendte Personalestyrelsen et udkast til et cirkulære i høring. Dette cirkulæreudkast omfatter bl.a. modtagelse af gaver, og herom siges det bl.a.

»En ansat, der bliver tilbudt en gave eller en fordel fra en person eller virksomhed, bør således undlade at tage imod den, hvis den har sammenhæng med den pågældendes ansættelse i det offentlige. Dette gælder både i tilfælde, hvor gavegiveren er eller har været part i en sag hos myndigheden, og i tilfælde, hvor gavegiveren ikke tidligere har haft en sag under behandling hos den pågældende myndighed.

Eksempel 1: En ansat i en kommunes miljøforvaltning modtager en besked om gave fra en virksomhed, som netop har fået tilladelse af kommunen til opførelse af et nyt produktionsanlæg. Den ansatte vil skulle returnere gaven.

Eksempel 2: Den i ovenstående eksempel nævnte ansatte modtager – måske sammen med en række andre ansatte i kommunen – en besked om gave fra virksomheden, selvom virksomheden (endnu) ikke har haft sager til behandling i kommunen. Også i dette tilfælde vil den ansatte skulle returnere gaven.«

Herudover nævnes det i cirkulæreudkastet, at modtagelse af bestikkelse naturligvis er strafbart, og at det, der behandles i cirkulæret er gavemodtagelse, der altså ikke nødvendigvis vil være omfattet af bestikkelsesreglerne. Cirkulæreudkastet hedder da også: »god adfærd i det offentlige«

Det nævnes dog, at det undtagelsesvist kan accepteres at modtage gaver, f.eks. » ... er det almindeligt anerkendt, at offentligt ansatte kan modtage sædvanlige lejlighedsgaver fra borgere eller virksomheder i forbindelse med arrangementer af personlig karakter, for eksempel særlige fødselsdage, jubilæer eller afsked.

Eksempel: En kommunaldirektør har 25 års jubilæum og afholder en reception i kommunen. En virksomhed, som kommunen har jævnlige tjenstlige relationer til, ønsker i den anledning at give kommunaldirektøren en passende gave, for eksempel en bog eller en vingave. Kommunaldirektøren vil kunne modtage en sådan gave.

Offentligt ansatte kan tilsvarende modtage mindre gaver fra forretningsforbindelser mv. i forbindelse med højtider, for eksempel jul eller nytår. Ikke mindst i disse tilfælde er det dog vigtigt, at der er tale om beskedne gaver.«

Der er for så vidt intet nyt i indholdet af dette cirkulære. En række myndigheder har således allerede interne regler af nogenlunde samme indhold og dette er symptomatisk for den holdning til bestikkelse og det, »der ligner«, der findes hos danske offentligt ansatte m.fl.: Modtagelse af gaver, penge og andre fordele er ikke foreneligt med ansættelse i det offentlige eller bestridelse af politiske hverv.